

TransELTE 2024 és OFFI 2024 Konferencia

***Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Nyelvi Közvetítés Intézete, Fordító- és Tolmácsoló Tanszék,
Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.
2024. március 20–22.***

Tóth Boglárka Fanni

ELTE BTK, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Fordítástudományi Doktori Program

E-mail: toth.boglarka.fanni@btk.elte.hu

<https://orcid.org/0000-0002-5738-0441>

A TransELTE fordítástudományi konferencia 2024-ben 26. alkalommal került megrendezésre március 20. és 22. között. A téma a piacorientáltság és a versenyképesség volt a nyelvi közvetítésben. A konferenciát Réthelyi Orsolya dékánhelyettes és Robin Edina Intézetigazgató nyitotta meg az ELTE BTK Kari Tanácstermében.

A megnyitó után a Genti Egyetem két kutatója és oktatója tartott plenáris előadást. Lieve Macken az olvasó szempontjából vizsgálta meg a fordítás folyamatát. Sonia Vandepitte pedig a generatív mesterséges intelligencia fordítóképzésben való felhasználását mutatta be az általa a témában indított kurzuson szerzett tapasztalatai alapján. Előadása zárásaként Vandepitte hangsúlyozta, hogy szerinte nem a mesterséges intelligencia fogja elvenni a fordítók munkáját, hanem azok a fordítók, akik megtanulják használni a mesterséges intelligenciát.

Az első kávészünetet követően Klaudia Bednárová-Gibová (Eperjesi Egyetem) mutatta be kutatását, amelyben azt vizsgálta, hogyan találnak a fordítók boldogságot a munkájukban. Célja az volt, hogy bemutassa a fordítói munka valóságát, valamint hogy többet megtudjon a fordítók hozzáállásáról és érzéseiről a munkájukkal kapcsolatban. Az eredményei alapján a szabadúszó fordítók a legboldogabbak. Ezután Raquel Lázaro Gutiérrez (Alcalai Egyetem) a pszichiátriai intézményekben történő tolmácsolás kihívásairól beszélt. A délelőtti szekciót pedig Wojciech Figiel (Varsói Egyetem) zárta, aki a tolmácsolás akadálymentesítéséről a látássérült tolmácsok számára tartott érdekes előadást, ezzel párbeszédet elindítva a konferencia közönségével is.

Hivatkozás: Tóth B. 2024. *TransELTE 2024 és OFFI 2024 Konferencia (Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Nyelvi Közvetítés Intézete, Fordító- és Tolmácsoló Tanszék, Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt 2024. március 20–22.) Fordítástudomány 26. évf. 1. szám. 141–144.*

DOI: <https://doi.org/10.35924/fordtud.26.1.11>

Az első nap délutánján a TransELTE történetében először került megrendezésre a holland szekció (Nederlandstalige Sessie). Ennek során a résztvevők négy holland nyelvű előadást hallgathattak meg. Balogh Katalin (Leuveni Katolikus Egyetem) a jogi tolmácsok és a képzési intézmények közötti hálózat kiépítésének fontosságáról beszélt. Rena Zendeel (Utrechti Egyetem) az orvosi környezetben való informális tolmácsolásról tartott előadást, amelyben kiemelte, milyen nagy probléma, hogy sokszor az ilyen helyzetekben gyermekeket alkalmaznak tolmácsként. Az előadást követően Robin Edina azt javasolta, hogy a konferencián megjelent képzőintézmények képviselői a jövőben indítsanak egy kampányt, annak érdekében, hogy felhívják a figyelmet erre a problémára. Egy rövid kávészünet után Marketa Stefková (Comenius Egyetem, Pozsony) az ad hoc tolmácsok képzéséről, illetve a krízishelyzetekben való tolmácsolásról tartott előadást. A holland szekciót Pavlína Knap-Dlouhá (Palacky Egyetem, Olomouc) zárta a *Tolmácsolás az örökbefogadási eljárások során* című előadásával.

Ezt követően került megrendezésre az F épület Kerényi termében az Alumni találkozó, valamint a Francia Becsületrend és Nemzeti Érdemrend Magyar Díjazottjainak közös pályázatának díjátadója. A konferencia első napját végül a *Rapid-Randik a szakmával* című program zárta, amelynek keretein belül az érdeklődők az intézményben végzett elismert gyakorló fordítókkal, tolmácsokkal és nyelvi mérnökökkel találkozhattak és beszélgethettek.

A konferencia második napja Károly Krisztinának, a Nyelvtudományi Doktori Iskola vezetőjének beszédével indult, majd a konferencia résztvevői két plenáris előadást hallgathattak meg. Heltai Pál (Szent István Egyetem) a gépi fordítás, a fordítóképzés és a fordításelmélet aktuális kérdéseit járta körbe. Előadásában megállapította, hogy a gépi fordítás is fordítás, azonban a fordítás folyamata jelentősen eltér a humán fordításoktól, illetve, hogy a fordításelmélet oktatására és ismeretére továbbra is szükség van. Ezután Csatár Péter (Debreceni Egyetem) tartotta meg előadását a kognitív transzlatológiáról, kiemelve, hogy a témában egyelőre több kérdést lelhetünk fel, mint választ.

A plenáris előadásokat a Fordítástudományi Doktori Program doktoranduszainak előadásai követték. Elsőként Gabányi Réka Rebeka tartott előadást a közösségi tolmácsok kompetenciáiról, különös tekintettel az egészségügyi tolmácsolásra. Engel Izolda a közérthetőség szerepéről beszélt a jogi szakfordításokban, valamint bemutatta a témában készített kutatását. Tóth Boglárka Fanni előadásában a számítógéppel támogatott konzekutív tolmácsolás kutatásával és elméleti hátterével ismerkedhettek meg a résztvevők. Szlávik Szilárd pedig a lektorált humán fordításokat és az utószerkesztett gépi fordításokat hasonlította össze előadásában. A Fordítástudományi Doktori Program szekcióját a 2023-ban a Fordító- és Tolmácsképző Tanszék végzett hallgatói körében elvégzett pályakövetési kérdőív bemutatása zárta. A végzett hallgatók karrierútját vizsgáló felmérés Robin Edina vezetésével és három doktorandusz, Gabányi Réka Rebeka, Nagy Gabriella és Tóth Boglárka Fanni közreműködésével jött létre. A kérdőív eredményei alapján Robin Edina jövőbeli célként tűzte ki a technológia fejlesztését a tanszéken, a szorosabb

együttműködést a szakmai szervezetekkel és hogy még nagyobb hangsúlyt fektessünk a gyakorlati és a piaci ismeretekre a képzés során.

A második nap délutánján került megrendezésre a TranslatingEurope Workshop az Európai Bizottság jóvoltából. A workshopot az Európai Bizottság fordítószolgálat (DGT) részéről Nikula Kunte nyitotta meg, ezután a résztvevők három előadást hallgathattak meg. Ingemar Strandvik (DGT) részletesen bemutatta a fordítás minőségének kérdéseit. Farkas Ágnes (DGT) előadásában azt mutatta be, hogy hogyan segíti az Európai Bizottság munkáját a mesterséges intelligencia kitérve az eTranslation, eBriefing és eSummary eszközökre, amelyek az Európai Bizottság saját fejlesztései. Végetetül Joss Moorkens (Dublini Egyetem) adott elő a nagy nyelvi modelleken alapuló generatív mesterséges intelligenciáról, a minőségről, a fordítói kompetenciákról és a fordítás automatizálásáról.

A konferencia második napját egy kerekasztal beszélgetés zárta, melynek témája *A fordító eltűnése – egy veszélyeztetett szakma?* volt. A beszélgetésben Lieve Macken (Genti Egyetem), Farkas Ágnes (DGT), Ingemar Strandvik (DGT), Joos Moorkens (Dublin Egyetem) az ELTE BTK részéről pedig Szlávik Szilárd vett részt. Eszenyi Réka (ELTE BTK), a kerekasztal moderátora, összesen tizenegy témát vetett fel, amelyekre a beszélgetés résztvevői reagáltak. Szó esett például a fordítás minőségének kérdéséről a technológia fényében, a fordítás hatáiról és a fordítóképzésről, valamint az is felmerült, hogy lesznek-e még humán fordítók a jövőben. A résztvevők nagyon érdekes gondolatokat osztottak meg a témákkal kapcsolatban. Az idei kerekasztal beszélgetés nagyon népszerűnek bizonyult, hiszen a helyszínen jelenlévő hallgatóságon kívül az online közvetítést több mint kilencvenen követték figyelemmel. A program végeztével a hallgatóság soraiból is érkezett néhány érdekes kérdés. A nap végül fogadással zárult, ahol a résztvevőknek lehetősége nyílt még kötetlenebb formában beszélgetni az előadókkal.

A konferencia harmadik napja az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda (OFFI) szervezésében valósult meg, a helyszín pedig a gyönyörű Károlyi-Csekonics-palota volt. A téma idén *Minőségi és versenyképes nyelvi közvetítés a közszférában* volt. A konferencia harmadik napját Németh Balázs, az OFFI új vezérigazgatója nyitotta meg beszédével. Ezután Szoatak Szilvia lektorátusvezető előadása következett, aki az OFFI fennállásának 155. évfordulója alkalmából egy kis időutazásra kalauzolta a hallgatóságot és részletesen beszámolt az elmúlt években végzett munkáról.

A megnyitó után plenáris előadások következtek, elsőként Henrik Nilsson (European Association for Terminology) adott elő a terminológiai közvetítésről, majd a Bécsi Egyetemről érkezett Barbara Heinisch előadása következett, amelynek fókuszában szintén a terminológia állt, azonban egészen más kontextusban, a ChatGPT oktatásával kapcsolatban a fordítóképzésben. A szekciót záró Arle Lommel (CSA Research) személyesen nem tudott részt venni a konferencián, így az ő előadását a fordítás hitelességéről az AI korában videófelvételről tekinthették meg a résztvevők.

A kávészünetet követő szekcióban az érdeklődők négy előadást hallgathattak meg arról, hogy hogyan működik a hiteles fordítás és milyen a hites fordítók helyzete a szomszédos országokban. Sárosi-Márdírosz Krisztina (Sapientia EMTE, Marosvásárhely) a romániai helyzetet mutatta be, Szabó Mihály Gizella (Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem) a fordítók szlovákiai helyzetéről mesélt, Lulic Emil (VMNT, Vajdasági Magyar Nemzeti Tanács Fordítási Osztály, Szabadka) a hiteles fordítás kihívásaira hívta fel a figyelmet Szerbiában, Varga Zsolt (OFFI) pedig az osztrák bírósági tolmácsolásról és hiteles fordításról tartott előadást történelmi visszatekintésben. A vendégelőadók Szoták Szilvia előadásának nyomán párhuzamot vontak a magyarországi helyzettel és a saját országaikban a szabályozásokkal kapcsolatos különbségeket, illetve érdekességeket emelték ki.

Az előadásokat kerekasztal-beszélgetés követte *Aktuális kihívások a fordítóiparban* címmel és Szoták Szilvia moderálásával. A kerekasztal-beszélgetésben részt vett Grosser Tamás (MFTE), Bán Miklós (Proford), Beták Patrícia (SZOFT) és Nagy Levente Péter (OFFI). A beszélgetőpartnerek a fordítóipar meghatározó állami, piaci és civil szervezeteinek vezetői olyan aktuális kihívásokról beszéltek, mint az MI-alapú megoldások hatása a fordítói munkára, az MI és minőségpolitika viszonya, illetve annak kérdése, hogy az MI-alapú megoldások exponenciális fejlődésével hogyan tudnak a szakma képviselői lépést tartani.

A konferencia két könyvbemutatóval zárult, mindkettőt Tamás Dóra (OFFI) vezette. Az első könyv a Tamás Dóra (OFFI) szerkesztésében megjelent *Terminológiastratégiák és jogi alapterminusok holland, orosz, spanyol és portugál nyelven* volt. A kötet holland részéről Kántor-Faragó Márta (DE), spanyol részéről Sermann Eszter (SZTE), orosz részéről pedig Palásthy György (szabadószo tolmács) beszélt.

A második bemutatott könyv a Klaudy Kinga, Robin Edina és Seidl-Péché Olívia szerkesztésében megjelent *Bevezetés a fordítás és tolmácsolás kutatómódszertanába II. Speciális rész* volt. Az első kötet, az *Általános rész*, 2022-ben jelent meg, a második kötet, a *Speciális rész* 2024-ben. A második kötet három nagy témakörben (fordítás, tolmácsolás, audiovizuális fordítás) ad módszertani tanácsokat a kezdő kutatóknak. A 426 oldal terjedelmű könyv 22 szerző munkája, közülük heten vettek részt a beszélgetésben: Tamás Dóra (OFFI), Robin Edina (ELTE), Klaudy Kinga (ELTE), Seidl-Péché Olívia (ELTE), Lesznyák Márta (SZTE), Fóris Ágota (KRE) és Bakti Mária (SZTE). Robin Edina pedig azt is elárulta, hogy már a harmadik kötet is készülében van.

Az ELTE BTK Nyelvi Intézetének Fordító- és Tolmácsképző Tanszéke és az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Intézet közös fordítástudományi konferenciája idén is nagy számú érdeklődőt vonzott. A 26 évvel ezelőtt indult sikeres konferenciasorozat egyre inkább nemzetközivé válik, amit a külföldi előadók növekvő száma is mutat. A konferencia nyelve magyar, angol és holland volt, a szinkrontolmácsolást a Fordító és Tolmácsképző Tanszék hallgatói biztosították.